

پیش‌ها و پاسخ‌ها

کد پرسش: ۴۰۸

احکام
احکام وضو، غسل و تیمم

احکام اموات

پرسش کننده:
بیاتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره پرسش: ۹

تاریخ پرسش: ۱۳۹۷/۶/۳۱

آیا بر مسلمانی که دست به جسد مسلمانی می‌زند غسل واجب می‌شود؟

پاسخ به پرسش شماره: ۹

تاریخ پاسخ به پرسش: ۱۳۹۷/۷/۷

مردار نجس است و با این وصف، هر کس به آن دست بزند، باید دست خود را بشوید (بنگرید به: پرسش و پاسخ ۳۱۶)، ولی بیشتر مذاهب شمول آن بر مرده‌ی مسلمان را ثابت ندانسته‌اند؛ چراکه «مردار» بر مرده‌ی آدمی اطلاق نمی‌شود و در روایتی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رسیده که زنده و مرده‌ی مسلمان پاک است (بنگرید به: صحیح البخاری، ج ۲، ص ۷۳؛ سنن الدارقطنی، ج ۲، ص ۵۷؛ مستدرک الحاکم، ج ۱، ص ۳۸۵). با این حال، حق آن است که «مردار» بر مرده‌ی آدمی، بلکه مرده‌ی مسلمان نیز اطلاق شده؛ چنانکه خداوند فرموده است: **«أَيُّجِبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ»** (حجرات / ۱۲)؛ «آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت مردار برادرش را بخورد؟ از آن کراهت دارید» و از این رو، احکام مردار شامل مرده‌ی مسلمان نیز می‌شود و با این وصف، هر کس به آن دست بزند یا آن را غسل بدهد، باید دست خود را بشوید، ولی آیا غسل بر او واجب است؟ در این باره دو قول است: قول مشهور شیعه که آن را واجب دانسته است؛ به دلیل روایت رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که در آن آمده است: **«مَنْ غَسَلَ مَيْتًا فَلْيَغْتَسِلْ»** (مسند الطیالسی، ص ۳۰۵؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۴۰۷؛ مسند أحمد، ج ۲، ص ۲۸۰؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۴۷۰؛ سنن أبی داود، ج ۲، ص ۷۱؛ سنن الترمذی، ج ۲، ص ۲۳۱)؛ «هر کس مرده‌ای را غسل دهد باید غسل کند» و به دلیل روایات رسیده از اهل بیت که غسل دادن میت و لمس کردن آن بعد از سرد شدن و قبل از غسل را موجب غسل شمرده‌اند (بنگرید به: مسائل علی بن جعفر، ص ۱۹۸؛ کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۱۶۰؛ ابن بابویه، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۷۹؛ طوسی، تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۱۰۴) و قول سایر مذاهب که آن را مستحب دانسته‌اند؛ به خاطر اصل عدم وجوب و به دلیل روایت رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که در آن آمده است: **«لَيْسَ عَلَيْكُمْ فِي غَسْلِ مَيْتِكُمْ غُسْلٌ إِذَا غَسَلْتُمُوهُ»** (سنن الدارقطنی،

ج ۲، ص ۶۳؛ مستدرک الحاکم، ج ۱، ص ۳۸۶؛ سنن البیهقی، ج ۱، ص ۳۰۶؛ «بر شما در غسل دادن مرده‌ی تان هرگاه آن را غسل دادید غسلی نیست» و به دلیل سخن ابن عمر که گفته است: «كُنَّا نَغْسِلُ الْمَيِّتَ، فَمِمَّا مَنْ يَغْتَسِلُ وَمِمَّا مَنْ لَا يَغْتَسِلُ» (سنن الدارقطنی، ج ۲، ص ۶۰؛ سنن البیهقی، ج ۱، ص ۳۰۶)؛ «ما مرده را غسل می‌دادیم، پس برخی از ما غسل می‌کردند و برخی از ما غسل نمی‌کردند» و این قول به حق نزدیک‌تر است؛ به دلیل روایاتی از اهل بیت که آن را سنت دانسته‌اند، نه فریضه (بنگرید به: طوسی، الإستبصار، ج ۱، ص ۱۰۱) و روایت زید بن علی بن الحسین از پدرش، از جدش، از علی علیه السلام که در آن فرموده است: «الغسل من غسل المیت سنة وإن توضأت أجزأك» (مسند زید بن علی، ص ۱۶۳)؛ «غسل کردن به خاطر غسل میت سنت است و اگر وضو بگیری کفایت می‌کند» و به دلیل اینکه مرده اگر نجس باشد، شستن جایی از بدن که با آن تماس داشته است، کفایت می‌کند و شستن جاهای دیگر مستحب محسوب می‌شود و اگر نجس نباشد، شستن جایی از بدن که با آن تماس داشته نیز مستحب است و تبعاً در هیچ یک از دو صورت، شستن همگی بدن واجب نیست؛ چراکه کتاب خداوند تطهیر بدن از نجاست را واجب کرده است و روایات قادر به تعمیم کتاب خداوند نیستند؛ خصوصاً با توجه به اینکه متعارض هستند و برخی روایات امر کننده به غسل نیز آن را در ردیف غسل‌های مستحب ذکر کرده‌اند؛ مانند روایت رسیده از امام جعفر صادق علیه السلام که در آن آمده است: «غسل المولود واجب ... وغسل من غسل میناً واجب وغسل المخرج واجب وغسل يوم عرفة واجب ... وغسل دخول الحرم واجب ... وغسل المباهلة واجب وغسل الاستسقاء واجب» (کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۴۰؛ ابن بابویه، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۷۹؛ طوسی، تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۱۰۴)؛ «غسل دادن نوزاد واجب است ... و غسل کردن کسی که میتی را غسل دهد واجب است و غسل احرام واجب است و غسل روز عرفه واجب است ... و غسل داخل شدن به حرم واجب است ... و غسل مباحله واجب است و غسل طلب باران واجب است»، در حالی که همه‌ی آنها مستحب است و از اینجا دانسته می‌شود که مراد از واجب در این قبیل روایات، مستحب مؤکد است.

حاصل آنکه غسل برای لمس کردن میت و غسل دادن آن، سنت محسوب می‌شود، ولی وجوب آن ثابت نیست؛ مگر اینکه جاهای مختلف بدن علاوه بر دست‌ها در حین حمل کردن یا غسل دادن میت با آن یا با غساله برخورد کند؛ چراکه در این صورت، شستن همگی بدن

به اقتضای وجوب تطهیر از نجاست، واجب خواهد بود؛ چنانکه از برخی صحابه رسیده است: «إِذَا غَسَلْتَ الْمَيِّتَ فَأَصَابَكَ مِنْهُ أَدَى فَاغْتَسِلْ وَإِلَّا إِنَّمَا يَكْفِيكَ الْوُضُوءُ» (مصنّف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۴۰۷؛ سنن البیهقی، ج ۱، ص ۳۰۶)؛ «هرگاه میّت را غسل دادی، پس از آن به تو نجاستی رسید، غسل کن و گرنه وضو تو را کفایت می‌کند» و پوشیده نیست که غسل دادن میّت، مظنّه‌ی رسیدن نجاست به جاهای مختلف بدن است و از این رو، امر به غسل کردن بعد آن، می‌تواند از باب احتیاط باشد.

دفتر حفظ و نشر آثار منصور هاشمی خراسانی
مجلس باکولونی به پیشگاه

پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

صفحه کانال تلگرام پایگاه

صفحه گوگل پلاس پایگاه

صفحه فیسبوک پایگاه

لینک مطلب افروز

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.